

ГАЗЕТА “ДРУГ ЧИТАЧА” КАК ИСТОЧНИК ИНФОРМАЦИИ О КНИЖНОМ ДЕЛЕ УКРАИНЫ (1960–1993)

Наталья Марциняк

Осуществлён типологический анализ газеты “Друг читача”. Определены основные типологические особенности этого периодического издания: целевое и читательское назначение, тематика, структура, полиграфическое исполнение и художественное оформление. Изучается эволюция тематического наполнения и структурного деления газеты соответственно с изменениями социально-политической ситуации в стране.

Ключевые слова: газета, книжное дело, периодическое издание, полиграфическое исполнение, структура, тематика, функции, художественное оформление, целевое назначение, читательский адрес.

УДК 002.2:378.4](470+571)

УНІВЕРСИТЕТСЬКА КНИГА ЯК ОБ’ЄКТ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Лариса Головата

*старший науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБУ ім. В. Стефаника, канд. філол. наук*

У публікації вивчається змістове наповнення поняття “університетська книга”; здійснюється його структурно-функціональний аналіз на матеріалі масиву видань Московського державного університету імені М. В. Ломоносова (1980 — початок 1990 рр. XX ст.).

Ключові слова: університетська книга, репертуар видавництва Московського державного університету імені М. В. Ломоносова, комплексний критерій систематизації.

Типологічне вивчення репертуару університетських видавництв у різні періоди розвитку підтверджує якісну диференційованість поняття “університетська книга”, наявність у його складі структурних рівнів, складові частини яких відповідають функціональним

завданням окремих частин єдиного масиву. Наповнення елементів категорії “університетська книга” реальним змістом потребує застосування комплексного критерію, придатного для систематизації всієї багатоманітності видань на конкретному часовому утинку.

У публікації оприлюднюються результати дослідження масиву видань Московського державного університету імені М. В. Ломоносова 1980-х — початку 1990-років ХХ століття, періоду, характерного своїми реформаторськими потугами в освітній і видавничій сфері, які неминуче опосередковано впливали на змістове наповнення поняття “університетська книга”.

Загальна дослідницька позиція визначила оптимальний склад критерію (із застосуванням підходів і результатів типологічних розробок Олександра Андрійовича Гречіхіна [3; 4]), що об’єднує в собі три ознаки, необхідні і достатні для характеристики об’єкта на понятійному рівні. А саме:

— предмет — соціальна інформація, яку містить університетська книга;

— мета — соціальна функція, реалізована в даній університетській книзі;

— читацька адреса — соціальна потреба в інформації, яку несе конкретна університетська книга.

У процесі аналізу не розглядаються дрібні навчально-програмні, рекламні видання через їх обмежену сферу поширення і термін функціонування, а також автореферати дисертацій.

Основою визначення складу досліджуваного масиву видань є конкретизація функціональних завдань університетської книги. На другому, більш конкретному (родовому стосовно загальної категорії) рівні, який книгознавці визначають як функціональний, університетський книжковий масив ділиться на п’ять головних типологічних розділів: навчальні, наукові, популярні, інформаційні, літературно-художні видання.

Сукупність **університетських навчальних книг** є відображенням навчально-педагогічної діяльності університету, її змісту, рівня і динаміки. Структурними ланками цієї підсистеми поняття університетської книги, водночас і головним засобом навчання, є навчально-теоретичні — підручники і навчальні посібники, навчально-практичні видання.

За місцем у системі університетської освіти університетські підручники поділяються на:

- видання, зорієнтовані на загальнотеоретичну підготовку;
- видання, що дають спеціальні знання.

За змістовою ознакою:

— видання, які відображають загальну для визначеного циклу дисциплін інформацію (їх ще можна поділити на видання з профільних і непрофільних наукових дисциплін);

— видання, що містять спеціальну інформацію, яка відповідає одній науковій дисципліні.

За читацькою адресою:

- видання для студентів початкових курсів;
- видання для студентів старших курсів.

Оскільки між першими і другими групами підручників, виділеними на основі цільового призначення, предмета, читацької адреси існує природна кореляція, то їх зручно об'єднати у два основні різновиди:

— підручники загального характеру, які містять інформацію, спільну для низки дисциплін у межах одного наукового циклу; зорієнтовані на широку теоретичну підготовку; призначаються для великого кола студентів початкових курсів (зазвичай декількох університетських спеціальностей);

— спеціалізовані підручники, що відображають диференціацію всередині головних наукових циклів (за дисциплінами); мета — надати спеціальні знання, сформувати професійні навички, розраховані на вузьке коло студентів старших курсів.

Приклади видань першого типу (здебільшого багатотиражних, 15-20 тис. прим.) в масиві видань Московського університету: “Общая химия” за редакцією Е. М. Соколовської, Л. С. Гузея (1989) — загальний курс хімії, призначений для студентів нехімічних спеціальностей; “Математический анализ” В. А. Ільїна, В. А. Садівничого, Б. Х. Сендова (1985). Автори останнього підручника наголосили, що особливістю книжки є “три чітко відокремлені один від одного рівні викладу: полегшений, основний і підвищений, що дозволяє використовувати його [підручник] як студентам технічних вузів із поглибленим вивченням математичного аналізу, так і студентам механіко-математичних факультетів

університетів”. Видавництво Московського університету було одним з небагатьох університетських видавництв у Росії та СРСР, у репертуарі яких підручники загального характеру становили постійний розділ.

Підручники другого типу (а їх в університетському випуску більшість) розраховані на вузький контингент студентів з окремої університетської спеціальності, відповідно до чисельності якого визначався тираж. Видання з правознавства, літератури, економічних спеціальностей, мають традиційно більший наклад, ніж з геології, кристалографії, ґрунтознавства та з інших невеликих за кількістю студентів спеціальностей.

Інший різновид університетських навчальних видань — навчальні посібники (“навчально-теоретичне видання, таке, що доповнює підручник чи таке, що містить підготовчий матеріал для створення підручника” [2, с. 114]).

Використовуючи згаданий вище критерій, їх теж можна поділити на:

— видання, які відповідають усьому навчальному курсу (спецкурсу) — вони можуть замінити підручник і часто випускаються в умовах відсутності стабільних підручників;

— видання, які відображають окремі частини курсу (основні поняття, вступний матеріал, окремі, найбільш складні теми).

Навчальні посібники відповідають структурі наукового знання (його головним рівням) і діляться на теоретичні, експериментальні (написані на доповнення до теоретичних курсів), історичні (наприклад “Русская философская мысль X–XVII веков” М. Н. Громова, Н. С. Козлова, 1990); методичні. Коли в навчальних посібниках поєднуються теоретичний матеріал з експериментальними і методичними даними, вони структурно розбиваються на окремі частини і являють собою змішаний зразок видань.

Типологічні різновиди навчальних посібників — лекції, збірники лекцій, окремі розділи, курси лекцій, конспекти лекцій і т. д. — на жанровому рівні співвідносяться з монографіями і збірниками. Більшість їх адресована студентам, деякі — викладачам (зокрема, ті, що містять систематизовані нові дані про молодий науковий напрям і вперше вводять їх у навчальний процес).

Навчально-практичні видання на основі особливих функцій можна організувати в такі групи:

— практикуми — видання, які контролюють засвоєння матеріалу (збірники вправ, текстів — головним чином, іноземних, задач). У колективній монографії Всесоюзної книжкової палати “Типология изданий” вони виділені в особливий підвид навчальних книг [1, с. 73]. Ми ж зараховуємо їх до навчально-практичних з огляду на властиву їм поруч з іншими компонентами цієї групи, функціональної спрямованості на глибше засвоєння знань, отриманих з навчально-теоретичних книг, розширення, перевірку цих знань, оволодіння навиками їх застосування. Подібно до виокремлених вище груп практикуми можуть відображати весь теоретичний курс, або його окремі теми (так, “Общий физический практикум” В. І. Козлова (1987) складено відповідно до всієї програми із загального курсу фізики; “Устные тренировочные упражнения” по теме “Глаголы движения с приставками” Л. П. Юдиної і Г. А. Бітехтіної (1985) — до невеликого розділу курсу);

— хрестоматії — видання, які ілюструють (розширюють, доповнюють) зміст навчального матеріалу; вмщують тексти або фрагменти текстів першоджерел — літературно-художніх, наукових. Наявність хрестоматій вигідно відрізняє репертуар видавництва Московського університету цього періоду (“Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии” за редакцією І. Льясова і В. Ляудис, 1980); “История психологии (10-30 гг.). Период открытого кризиса”, 1986). Хрестоматійний характер має багато видань серії “Университетская библиотека” (розглядається нижче), а також збірники наукових текстів, зараховані у статті до наукових видань джерелознавчого характеру.

Третій поруч із навчально-теоретичними і навчально-практичними різновид університетських навчальних книг — *навчально-методичні видання*: містять “систематизовані” матеріали з методики самостійного вивчення навчальної дисципліни, тематику і методику різних практичних форм засвоєння знань (контрольних, курсових, дипломних робіт, практик) [2, с. 116]. Залежно від предмету, мети, потреби видання, їх можна поділити на дві групи:

— видання, які організують роботу з матеріалом: посібники з підготовки різних занять — лекцій, семінарів, практичних, лабораторних, контрольних робіт, з вивчення навчального матеріалу (наприклад, “Советское право. Методические рекомендации студентам гуманитарных и естественных специальностей для изучения курса” (1985) — містять методичні вказівки до різних розділів (тем) курсу, питання для самоперевірки, задачі, бібліографічні списки, нормативні матеріали;

— видання, які узагальнюють досвід викладання навчального предмета — мають монографічний характер, містять рекомендації з методики викладання (“Использование деловых игр в преподавании русского языка как иностранного” Л. Г. Вишняковой, 1987; “Политическая экономия: учебно методическое пособие для преподавателей” за редакцією А. В. Сидоровича, Ф. М. Волкова, 1993 — науково-методичний комплекс, що містить теоретичний аналіз у єдності з методикою викладання кожної теми курсу).

Видання першої групи адресуються студентам і викладачам, другої — переважно викладачам.

Навчально-теоретичні видання (підручники і навчальні посібники) відповідають жанру наукової монографії, яка єдина володіє необхідними внутрішніми властивостями для організації всестороннього, систематичного викладу навчального предмета (частини) в єдності його структури. Серед навчально-практичних і навчально-методичних видань домінують збірники. Практично відсутній в тогочасному репертуарі такий жанровий різновид як навчальний довідник — зокрема, тематичний, що містить відомості з основних університетських курсів. Більш характерною є присутність словників-мінімумів з іноземних мов для різних спеціальностей. Університети, в тому числі і московський, не видавали тоді навчальних бібліографічних покажчиків, які б містили бібліографічну інформацію з окремих тем університетських курсів, груп навчальних дисциплін і придалися б для самостійної роботи. Нечисленні в університетському книжковому масиві навчальні видання для нижчих ланок освіти: а саме, книги для старшокласників, мотивовані пропедевтичними завданнями, — написані відповідно до програми з того чи іншого навчального предмета для середньої школи з акцентом на моментах, що з досвіду практики прийому до ВНЗ викликають найбільші

труднощі. Треба зауважити, однак, що випуск підручників для нижчих ланок освіти належить до природних завдань університету.

Університетські наукові видання є результатом реалізації засобами книжкової справи предмета, цільового і читацького призначення університетської наукової діяльності. Тематична структура цього складника університетського видавничого репертуару відображає фундаментальний характер університетської науки і відповідає її дисциплінарному поділу. Типи університетських наукових видань зумовлені типологією наукової діяльності, її головними гносеологічними рівнями: теоретичні та експериментальні праці є свого роду полюсами в широкому спектрі досліджень, всередині якого розміщені розробки з різним співвідношенням теоретичного й емпіричного матеріалу. Університетські наукові видання цього періоду здебільшого мають фундаментальний характер і залежно від рівня наукових досліджень діляться на видання, що містять результати теоретичних досліджень, і видання, що містять результати практичних досліджень.

Конкретизація функціональних завдань дозволяє виділити в межах університетської наукової книги групи видань, які відповідають різним ділянкам університетської наукової діяльності.

Циркулювання наукового знання, яке є матеріалізованим у книзі результатом університетської пізнавальної роботи, не обмежується рамками самої науки. Остання виконує принаймні три функції — самовідтворення, комунікативно-освітню, практичну [5, с. 123]. Відтак університетське наукове видання допомагає реалізувати передусім власне дослідницьку мету — запровадити до сфери наукового спілкування результат наукового пізнання. Ця мета формує тип* університетського наукового видання, що містить результати досліджень університетських учених — “для діячів науки, зайнятих власне науковою творчістю” [7].

Зміст університетських наукових книг великою мірою детермінований потребами університетської наукової освіти, співіснуванням у межах єдиного університетського організму двох

* Стосовно всієї системи університетської книги і відповідно до нашої схеми її систематизації цей рівень поділу можна окреслити як підрид, виокремлений у складі родової категорії, тобто у складі університетських наукових видань.

видів діяльності — навчальної і наукової. Тому цілком прийнятно виокремити підрид університетських наукових видань, які І. Л. Шуригіна окреслила як “навчально-просвітні”.

Результати науково-дослідної роботи університетських вчених мають значення для практичної діяльності — матеріального виробництва, соціального управління і т. д. І це значення зростає на тлі посилення зв'язків сучасних університетів з регіональним оточенням. Тому перспективним напрямом є формування сучасного типу університетського наукового видання, зміст якого інтерпретує, адаптує результати фундаментальних досліджень для потреб практики, інакше кажучи, видання, розрахованого на споживача-практика високої кваліфікації.

Відповідно до типів наукової діяльності, виділених на основі визначення її суб'єкта, університетські наукові книги діляться на такі, що фіксують результат індивідуальної пізнавальної діяльності і такі, що містять плоди дослідницької праці наукових (авторських) колективів. На жанровому (видовому) рівні найбільш репрезентативним різновидом університетських наукових видань є монографія.

У видавництві Московського університету монографії склали близько 80 % наукових видань і близько 50 % всього випуску (за кількістю найменувань). Приблизно чверть із них — колективні, більшість має фундаментальний характер і адресована спеціалістам конкретної галузі знань. Предметно (за змістом, за тематикою) наукова монографія — спосіб відображення результатів дослідницької праці університетських учених — тісно пов'язана зі змістом їхньої педагогічної роботи. Цей зв'язок забезпечує розширення її функціональної сфери через використання в університетському навчальному процесі.

Університетські наукові монографії, мета яких — систематизувати дані про об'єкт, можна використовувати в науковій роботі як довідники: як і будь-яке довідкове видання вони мають тривалий попит, що зумовлює збільшений тираж і велику ймовірність перевидання (наприклад, кілька перевидань витримала наукознавча праця Ю. П. Конюшая “Открытие советских ученых” (1988, 1-е вид. — 1974) — містить описи відкриттів, внесених до Державного реєстру з 1957 року, досі користується підвищеним попитом).

Університетські наукові біографії — різновид наукових монографій — досліджують головні періоди наукової творчості переважно університетських діячів, їх внесок у розвиток галузі, аналізують їх доробок, методи наукової праці. Ці видання мають наукознавче, історико-наукове, а в силу притаманних їм акцентів на методологічних і світоглядних аспектах також історико-культурне значення. В їх основі зазвичай лежить обширний архівний матеріал, епістолярна спадщина, стенограми університетських лекцій, мемуари, друковані праці, у додатках подано ці праці чи їх фрагменти, бібліографічні списки (Є. Д. Хомська “А. Р. Лурия : научная биография”, 1992).

Серед університетських колективних монографій і тематичних збірників, які загалом глибоко і всесторонньо вивчають окреслену проблематику, у 80-ті роки виходили такі, що пропагували панівну ідеологію, внесені до видавничих планів для формального відгуку на політичні події (“XXVII съезд КПСС о возрастной руководящей роли партии в условиях социально-экономического развития страны” за редакцією З. Н. Конюхова та ін.). Водночас, безумовно, виходили і багатоаспектні, нові, цікаві за проблематикою колективні збірники: “Из истории русско-немецких и культурных взаимосвязей” за редакцією В. І. Кулешова (1987), присвячена різним сюжетам — Лермонтов і Гейне, Чернишевський і Гофман, Фонвізін, Толстой, Тургенев і Німеччина, ранне російське оповідання про Бетховена, російські студенти в Берлінському університеті; “Очерки русской культуры XVIII века” в 4-х книгах за редакцією Б. О. Рибокова (1985–1990) — відрізняються солідністю авторського і видавничого задуму, у них відображено різні аспекти історико-культурного розвитку Російської держави і суспільства (сільськогосподарського і промислового виробництва, торгівлі, станів і станового ладу, системи державного правління, фінансового і грошового обігу, судової ділянки, військової справи, книговидавання, релігії і церкви, науки, літератури, мови, музики, театру, архітектури і містобудівництва, живопису і декоративно-прикладного мистецтва).

Наукові збірники є досить представницьким видом університетської книги. Їх групи:

— матеріали університетських конференцій, де відображено результати поодиноких, часткових досліджень, які вперше апробовуються науковою громадськістю; дотичні до них студентські збірники, що містять доповіді студентів, курсові, дипломні роботи, переклади наукових і літературних творів тощо;

— разові тематичні (проблемні) збірники наукових праць (в межах однієї наукової галузі чи на стику споріднених), що упорядковують університетські кафедри (лабораторії, інші підрозділи), за характером викладу часто наближаються до тез;

— продовжувані галузеві (тематичні) збірники — містять результати систематичних досліджень визначеного кола наукових проблем чи відображають розвиток цілих наукових напрямів. Більшість із них має тривалу видавничу традицію: від 1940 років (“Землеведение” — 1-й вип. — 1940, станом на 1991 — 17 вип., “Фауна и экология грызунов” — 1-й вип. — 1947, станом на 1991 — 18 вип.); від 1950-х (“Труды Московского математического общества” — 1-й вип. 1952, станом на 1991 — 54 вип., “Орнитология” — 1-й вип. 1958, станом на 1991 — 25 вип.); від 1960-х (“Вопросы антропологии”, 1-й вип. — 1960, станом на 1991 — 85 вип., “История и методология естественных наук”, 1-й вип. — 1960, станом на 1991 — 37 вип.), від 1970-х (“Проблемы американстики”, 1978–1988, 6 вип., “Русский город”, 1975–1990, 9 вип., “Труды семинара имени И. Г. Петровского” 1-й вип. — 1975, станом на 1991 — 16 вип.).

Як і наукові монографії наукові збірники діляться на колективні й авторські, однак у цьому випадку очевидною є виразна перевага перших. Авторські збірники, хоч і поодинокі в університетському книжковому репертуарі визначеного періоду, однак вельми цінні і запитувані. Вони є підсумком роботи вченого, що вважається авторитетом у своїй галузі знання, демонструють еволюцію його наукових поглядів (А. В. Калінін “Культура русского слова: сборник статей, эссе, заметок”, 1984; Б. О. Рибак “Из истории культуры Древней Руси: исследования и заметки”, 1984).

Наукові довідники — нечисельний різновид університетських наукових видань. Серед них:

— визначники — містять параметри атрибуції рослин, тварин, мінералів і т. д.

— біографічні довідники — публікують відомості про життя, наукову і педагогічну діяльність університетських учених, водночас репрезентують діяльність наукових структур, кафедр (В. Г. Чернов “Геологи Московського університета: биографический справочник”, 1989);

— словники — тематичні, лінгвістичні (“Архангельский областной словарь”, вип. 1-й — 1980, 10 – 1999, продовжується досі, містить матеріал, зібраний науковцями кафедри російської мови; до словникових статей залучено факти народного побуту і мовлення, необхідні для використання в історико-лінгвістичних, фольклористичних, етнографічних дослідженнях);

— каталоги — видання, які інвентаризують предмети університетських колекцій, виставок, містять їх детальний опис, дані про власників і т. д. (Є. С. Кашутіна, Н. Г. Саприкіна “Экслибрис в собрании Научной библиотеки Московского государственного университета: альбом-каталог”, 1985).

Університетські наукові книги джерелознавчого характеру виходять як у формі моновидань, так і збірників. Вони покликані надати текст першоджерела, що є предметом наукових досліджень. Задум їх уточнюється під впливом педагогічних завдань університету — за складністю апарату і рівнем теоретичного витлумачення вони поступаються академічним. Головне їх завдання — надати тексти з необхідним мінімумом супровідних даних, що пояснюють основні моменти змісту пам’ятки в текстологічному, історико-реальному, історико-культурному вимірі. Завдяки присутності педагогічної інтерпретації університетські видання джерелознавчого характеру широко використовуються в навчальному процесі.

Університетські інформаційні (бібліографічні) книги більшою мірою, ніж інші частини масиву містять момент університетської рефлексії, виконують підсумовуючу функцію, інформують про публікації, які фіксують результати університетської діяльності. У репертуарі окресленого періоду вони лічені.

Університетські популярні книги реалізують функцію поширення знань. Їх аналіз на основі визначеного на початку статті комплексного критерію дозволяє виділити такі категорії:

— науково-популярні видання, в яких об’єктом популяризації виступає пізнавальна діяльність (результати пізнання, історія наукової галузі, філософські і методологічні аспекти наукових

дисциплін (теорій), біографії вчених і т. д.); їх мета — поширення наукових знань серед підготовлених читачів; функціональна сфера формується під впливом стрижневих напрямів університетської діяльності — пізнавального і педагогічного, що зумовлює читацьку адресу — спеціалісти суміжних дисциплін і студенти. Приклади університетських науково-популярних видань — “Популярная нумизматика” Г. А. Федорова-Давидова (1985), “Наглядная геометрия и типология. Математические образы в реальном мире” А. Ф. Фоменка (1-е вид. — 1992), де основні поняття зображено графічними засобами, до того ж малюнки виконано самим ученим; видання, що вийшли у складі серії “Замечательные ученые Московского университета”;

— популярно-просвітницькі видання — реалізують функцію поширення знань, що викликають зацікавлення широкою читацької аудиторії; це книги природо-, право- країно-, красзнавчого характеру, які містять дані з природознавства, історії, філології, однак їх виклад зорієнтований на сприймання широким колом читачів, у тому числі поза сферою університетської діяльності. Аналіз тематичної структури тогочасного університетського видавничого репертуару підтверджує брак книг з електроніки, комп’ютерної техніки, програмування — під цим оглядом поява популярних видань даної тематики сприяла досягненню початкового рівня комп’ютерної грамотності. Багато найменувань цієї групи одночасно рекомендовані як доповнення до відповідних університетських курсів (“Знаменитые города Италии. Рим. Флоренция. Венеция: памятники истории и культуры” Є. В. Федорової (1985), “Ордена и медали России” А. А. Кузнецова (1985) і т. д.);

— популярно-практичні видання — поширюють спеціальні знання, призначені для застосування в різних сферах практичної діяльності (побуті, садівництві, вихованні і т. д.), але містять також адаптовані до масового сприймання наукові відомості. В популярно-практичних монографіях “Черная смородина (исходный материал, селекция, сорта)” А. С. Равкіна (1987), “Облепиха” Т. Г. Трофімова (1988) та ін. присутні дані з історії запровадження рослин до вжитку, описи сортів і способів їх використання, боротьби зі шкідниками, що робить їх корисними як для професіоналів, працівників рослинного господарства, так і для аматорів — садівників, квітників.

Більшість університетських популярних книг написані в жанрі монографії (із 22 найменувань, що вийшли в зазначений період — 20 монографій і два довідники).

Університетські літературно-художні видання є результатом роботи вчених-гуманітаріїв з розкриття літературних зв'язків; репрезентують напрями, школи, етапи в розвитку літератури. Літературно-художнім виданням Московського університету притаманний самостійний дослідницький задум, проявом якого є ґрунтовна передмова і науково-довідковий апарат. Більшість їх виходить у межах серії “Университетская библиотека” (1-й вип. — 1977). Мета її — надати освіченим читачам маловідомі тексти, опубліковані давно або такі, що досі не виходили в російських перекладах. Наявність вступних статей, коментарів, написаних на серйозному історико-теоретичному рівні, істотно відрізняє їх від масових видань творів художньої літератури. Більшість цих книжок має хрестоматійний характер і співвідноситься з жанром збірника. Функціональна сфера уточнюється педагогічним завданням університету, що зумовлює їх використання в університетському курсі літератури (“Литературные манифесты западно-европейских романтиков” (1980), “Русский рассказ начала XX века. По сборникам издательского товарищества “Знание” (1983), “Китайская пейзажная лирика III–XVIII веков”, 1984).

Отже, університетський видавничий репертуар репрезентовано в сукупності п'яти нерівноцінних у кількісному відношенні складників — навчальної, наукової, популярної, інформаційної, літературно-художньої книги, взаємодія яких усередині досліджуваного поняття визначається головною рисою університетської книги як цілості — ознакою відображення університетської діяльності.

1. *Бахтурина Г. И.* Учебные издания для высшей школы / *Г. И. Бахтурина* // Типология изданий. — Москва : Книжная палата, 1990. — С. 70-74.
2. *Гек Е. В.* “Внутривузовские учебные издания. Термины и определения основных видов”. Принципы составления словаря / *Е. В. Гек, Т. Ю. Лопатина* // Современные проблемы книговедения, книжной торговли и пропаганды книги. — 1987. — Вып. 5. — С. 105-116.
3. *Гречихин А. А.* Проблема критерия в современной типологии книги / *А. А. Гречихин* // Книга : Исследования и материалы. — 1987. — Сб. 54. — С. 50-73.

4. Гречихин А. А. Современные проблемы типологии книги / А. А. Гречихин. — Воронеж, 1988. — 247 с.
  5. Каган М. Системный подход и гуманитарное знание / М. Каган. — Ленинград, 1991. — С. 123.
  6. Типология изданий. — Москва : Книжная палата, 1980. — 232 с.
  7. Шурыгина И. Л. Жанры научной литературы : учебное пособие / И. Л. Шурыгина. — Москва, 1986. — 32 с.
-

UNIVERSITY BOOK: STRUCTURAL AND FUNCTIONAL ANALYSIS

Larysa Holavata

The semantic content of “University book” concept is studied in the article; also its structural and functional analysis is carried out on the material of the editions of Mikhail V. Lomonosov Moscow State University (1980 through beginning of 1990s).

Keywords: *University book, Repertoire of the Publishing House of Mikhail V. Lomonosov Moscow State University, Complex criteria of systematization.*

УНИВЕРСИТЕТСКАЯ КНИГА КАК ОБЪЕКТ СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОГО АНАЛИЗА

Лариса Головата

В статье изучается содержательное наполнение понятия “университетская книга”; его структурно-функциональный анализ выполнен на материале массива изданий Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова (1980 — начало 1990 годов XX в.).

Ключевые слова: *университетская книга, репертуар издательства Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова, комплексный критерий систематизации.*